



LINDESNES KOMMUNE  
Nordre Heddeland 26  
4534 Marnardal

Saksbehandler:  
Ole Martin Aanonsen

## Inspeksjonsrapport

### Inspeksjon ved Grønvika renseanlegg – Mandal, Lindesnes kommune Kontrollnummer: 2020.073.I.FMAG

#### Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

*Fra virksomheten:*

Otto Nodeland, Leder VA

*Fra Fylkesmannen i Agder:*

Ole Martin Aanonsen

*Andre deltagere fra virksomheten:*

Hans-Jørgen Stusvik, Driftsleder, Grønvika  
renseanlegg

Trond Skjebstad, leder Prosjekt og Plan

Kenneth Gundersen, driftsoperatør

*Andre deltagere fra Fylkesmannen i Agder:*

Ildikó Nordensvan

#### Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Grønvika renseanlegg den 9. mars 2020. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen 21. august 2020.

Fylkesmannen i Agder avdekket fem avvik og ga en anmerkning under inspeksjonen.

#### Avvik:

1. Grønvika avløpsanlegg har mangelfull utslippskontroll.
2. Grønvika renseanlegg kunne ikke fremvise oppdatert miljørisikovurdering.
3. Overløp er ikke overvåket slik tillatelsen og forurensningsforskriften krever.
4. Grønvika avløpsanlegg har ikke utført regelmessig resipientovervåking.
5. Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfullt.

#### Anmerkning:

1. Kommunen kunne ikke fremvise oppdatert hovedplan for avløp.

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 4.

**Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift**

10. juli 2020

Ole Martin Aanonsen

Ildikó Nordensvan

dato

seniorrådgiver

seniorrådgiver

Fylkesmannen i Agder

## Informasjon om den kontrollerte virksomheten

### Ansvarlig enhet

<b>Navn:</b> LINDESNES KOMMUNE RÅDMANN OG STAB	
<b>Organisasjonsnr.:</b> 974615568	<b>Eies av:</b> 921060440
<b>Bransjenr. (NACE-kode):</b> 84.110 - Generell offentlig administrasjon	

### Kontrollert enhet

<b>Navn:</b> Grønvika renseanlegg - Mandal	<b>Anleggsnr.:</b> 4205.0084.01
<b>Kommune:</b> Lindesnes	<b>Fylke:</b> Agder
<b>Anleggsaktivitet:</b> Avløpsnett og -rensing	
<b>Tillatelse gitt:</b> 20. september 1996	<b>Sist endret:</b>

### Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen inngår i Fylkesmannens regionale tilsynsaksjon rettet mot avløpsanlegg med utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelse med samlet utslipp større enn eller lik 2000 pe til ferskvann, større enn eller lik 2 000 pe til elvemunning eller større enn 10 000 pe til sjø.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

### Inspeksjonstema

- oppfølging av krav i forurensningsforskriften kapittel 14
- drift av renseanlegg og rensekrav til anlegget, inkl. utslippskontroll
- drift og fornyelse av ledningsanlegg
- kontroll med overløp
- klimatilpassing i avløpsanlegg
- hovedplan for vann og avløp
- saneringsplan
- internkontroll (risikovurderinger og avviksbehandling)

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

## **Definisjoner**

**Avvik:** Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

**Anmerkning:** Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

**Andre forhold:** Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

## **Oppfølging etter inspeksjonen**

Lindesnes kommune ved Grønvika renseanlegg plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet denne rapporten. For at Fylkesmannen skal kunne avslutte saken, må Grønvika renseanlegg innen 31. oktober 2020 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvikene er rettet.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (fmavpost@fylkesmannen.no) til Fylkesmannen i Agder v/Ole Martin Aanonsen.

## **Vedtak om gebyr**

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten i e-post den 25. februar 2020. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Fylkesmannen i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Lindesnes kommune ved Grønvika renseanlegg bli ilagt et gebyr på kr 33 300,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften § 39-7. Dette tilsvarer gebyrsats 1 for endagstilsyn. Lindesnes kommune vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser forøvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

## **Klageadgang**

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet, jf. § 28 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Fylkesmannen i Agder. Fylkesmannen vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

## **Innsyn**

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Fylkesmannen i Agder (jf. offentleglova).

## **Avvik**

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

### **Avvik 1**

Grønvika avløpsanlegg har mangelfull utslippskontroll.

### **Avvik fra:**

Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) §§ 14-2, 14-11 og 14-13  
Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter  
(internkontrollforskriften) § 5 pkt. 5

### **Kommentarer:**

Gjeldende utslippstillatelse er fra 1996. For tillatelser eldre enn 1. januar 2007 gjelder forurensningsforskriften kapittel 14 parallelt med tillatelsens vilkår, men det strengeste rensekravet gjelder uavhengig av om rensekravet framgår av tillatelsen eller kapittel 14.

#### a) Prøvetakingstall

Grønvika renseanlegg har en dimensjonerende kapasitet på 16 000 pe. Det fremkommer av forurensningsforskriften § 14-11 at avløpsanlegg større enn eller lik 10.000 pe skal ta minst 24 prøver per år under representative driftsforhold. Tilsvarende skal minst 24 prøver rapporteres inn ved innsending av egenkontrollrapport via Altinn.no. Kommunen kan annullere verdier som oppstår under ikke-representative forhold, jamfør Miljødirektoratets kommentarer til forskriftens § 14-13, men det må da tas supplerende prøver under representative driftsforhold for å sikre at minimum 24 prøver rapporteres inn.

Grønvika renseanlegg har gjennom flere år rapportert 21 prøver i den tro at dette var i samsvar med § 14-13. Kommunen kunne imidlertid ikke legge fram skriftlige rutiner for annullering av prøver, og det var heller ikke tatt ut supplerende prøver.

#### b) Rensekrav

For Grønvika renseanlegg er det krav om fosforfjerning, jamfør §§ 14-2 og 14-8. Dette er en prosess der fosformengden reduseres med minimum 90% av det som blir tilført anlegget. Verdien skal beregnes som årsmiddelverdi.

Grønvika renseanlegg har ikke tilfredsstilt forskriftens rensekrav for fosfor siden 2010, og årsmiddelverdiene i perioden 2011-2019 har variert mellom 77,7% og 89,0% renseeffekt.

Dette tyder på at det er behov for tiltak ved anlegget. Tiltak kan f.eks. være oppgradering av avløpsanlegget inkludert tiltak for å redusere fremmedvann.

c) Varsling til Fylkesmannen

I henhold til § 14-14 skal alle analyseresultater som overstiger rensekrav med 100 % skal varsles til Fylkesmannen. For fosfor gjelder det at prøver med lavere enn 80% renseeffekt skal varsles, jf. Miljødirektoratets kommentarer til forskriften.

Det fremkommer fra egenkontrollrapportering at renseanlegget ikke har tilfredsstillende rensegrad i henhold til gjeldende krav. Disse overskridelsene ble ikke varslet til Fylkesmannen slik forurensningsforskriften krever.

Fylkesmannen påpeker følgende mangel for utslippskontroll ved Grønvika renseanlegg:

- Rensekravene i tillatelsen ble overskredet i flere år, jf. §§ 14-2 og 14-13.
- Kommunen har ikke tatt tilstrekkelig antall prøver, jf. § 14-11.
- Kommunen har ikke varslet Fylkesmannen ved overskridelse av rensekrav, jf. § 14-14.

**Avvik 2**

Grønvika renseanlegg kunne ikke fremvise oppdatert miljørisikovurdering.

**Avvik fra:**

Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 pkt. 6

**Kommentarer:**

I henhold til internkontrollforskriften skal virksomheter gjennomføre en risikokartlegging, og på bakgrunn av denne skal de utarbeide handlingsplaner for å redusere risikoforholdene. Dette skal dokumenteres skriftlig. Dokumentet bør ha en beskrivelse av kartleggingsfasen og vurdering av akseptkriterier for risiko. Konkrete frister for risikoreduserende tiltak og hvem som er ansvarlig for gjennomføring skal angis i handlingsplanen. På bakgrunn av farer, hendelseskjeder og konsekvenser som er identifisert, skal kommunen etablere en beredskapsplan mot akutt forurensning.

Fylkesmannen viser til rapporten fra Norsk Vann, *Avløpsanlegg – Risikovurdering for ytre miljø* - Rapport 197/2013, som kommunen kan benytte i forbindelse med arbeidet med risikovurderingen. Kommunen kan bruke vedlegg 3 i denne rapporten som utgangspunkt for en basisliste for identifisering av hendelser som kan inngå i risikovurderingen.

I forkant av tilsynet oversendte kommunen et dokument kalt «internkontroll for avløpssektoren». Dokumentet gjelder for kommunens vannforsyning, og er ikke relevant for renseanlegget med tilhørende ledningsnett.

Under tilsynet kunne ikke kommunen fremvise en oppdatert og fullstendig miljørisikovurdering. Dokumentasjonen som ble fremvist ved tilsynet har følgende mangler:

- Kommunen har ikke en oppdatert risikovurdering. Dette gjelder for blant annet avløpsnettet, overløp, påslipp og renseanlegg. Det er mangler beskrivelse av kartleggingsfasen og det er manglende akseptkriterier for risiko.
- Det foreligger ingen skriftlig vurdering av klimatilpassing for renseanlegget med tilhørende ledningsnett. Det er ikke foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnettet. Nedbørsprognoser er ikke omsatt til virkninger på avløpsnettet ved modellberegninger eller ved andre vurderinger.
- Det er ikke utarbeidet en handlingsplan for hvilke tiltak som skal gjennomføres.

### **Avvik 3**

Overløp er ikke overvåket slik tillatelsen og forurensningsforskriften krever.

#### **Avvik fra:**

Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 14-5 og Tillatelse 20.09.1996 pkt. 2.2.b) og 6 b), e) og f)

#### **Kommentarer:**

Tillatelsen stiller krav om at anleggseier skal etablere overvåkningsordninger for regnvannsoverløp og nødoverløp fra pumpestasjoner, slik at man hurtig kan registrere feil og mangler som må utbedres samt holde oversikt over forurensningsstrømmer i avløpssystemet. Forurensningsforskriften § 14-5 viser til at den ansvarlige fra 31.12.2008 skal registrere eller beregne driftstid for overløp.

Kommunen opplyste ved tilsynet om at det er timeteller i alle overløp og ekkolodd som registrerer dybde i overløpskummene. De opplyste imidlertid at det ikke ble beregnet volumer for overløp i ledningsnettet. Kommunen kunne ved tilsynet ikke framlegge rutiner for beregning av overløpsmengder, men ettersendte dette på e-post den 11.03.2020. Fylkesmannen mener beregningsmodellen kun viser overløpsberegning for selve renseanlegget og ikke for overløp ute på ledningsnettet.

### **Avvik 4**

Grønvika avløpsanlegg har ikke utført regelmessig resipientovervåking.

**Avvik fra:**

Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 14-9  
Tillatelse av 20. 09.1996 punkt 6. Kontroll og overvåkning

**Kommentarer:**

I henhold til forurensningsforskriften § 14-9 skal den ansvarlige utføre regelmessig overvåking og undersøkelser av de vannforekomstene som berøres av avløpsvann. Overvåkingen skal bidra til at resipienten kan registreres som følsomt, normalt eller mindre følsomt område. Tillatelsens vilkår pkt. 6 presiserer også at kommunen skal utarbeide programforslag for overvåking av vannkvalitet i berørte vassdrag og fjordområder. Programmet skal utarbeides av uavhengig firma med spesiell fagkompetanse på området i samråd med teknisk etat og de lokale helse- og miljømyndigheter.

Kommunen opplyste at det ikke er utført undersøkelse av resipienten slik forskriften krever. Det foreligger ikke heller et oppdatert overvåkingsprogram for resipienten.

**Avvik 5**

Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfullt.

**Avvik fra:**

Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 pkt. 7 (forebygge overtredelser)

**Kommentarer:**

Interkontrollforskriften krever at det skal foreligge et avviksbehandlingssystem som inkluderer alle deler av avløpsanlegget, dvs. at kommunen skal angi hvilke hendelser som skal vurderes som avvik innenfor avløpsnett, overløp, renseanlegg og utslippsmålinger o.a.

Kommunen opplyste ved tilsynet at de benytter Facilit som system for håndtering i nye Lindesnes kommune. Det kom likevel frem at kommunen ikke har en tydelig definisjon av hva som regnes avvik. Overskridelser av grenseverdier ble heller ikke registrert som avvik.

## **Anmerkninger**

**Anmerkning 1**

Kommunen kunne ikke fremvise oppdatert hovedplan for avløp.

**Kommentarer:**

Kommunen jobber nå med å utarbeide en ny hovedplan for avløpssektoren som vil bli ferdigstilt i løpet av 2020. Det er behov for å utarbeide en samlet hovedplan for nye Lindesnes kommune etter at de tidligere kommunene Mandal, Lindesnes og Marnardal ble slått sammen den 01.01.2020. Sist vedtatte hovedplan for avløp i Mandal kommune er fra 2010. Det har ikke vært en oppdatert saneringsplan for ledningsnettet tilknyttet Grønvika renseanlegg.



Fylkesmannen mener at det er viktig at hovedplanen setter etterprøvbare mål og målindikatorer for avløpssektoren. I tillegg er det viktig at planen henger sammen med risikovurderingen og øvrige arbeidsdokumenter relatert til avløpssektoren.

Hovedplanen bør ta opp temaer som informasjon om miljøvirkninger i resipient og identifisering av sårbare områder.

Hovedplanen bør opplyse om f.eks. saneringstakt, problemområder, tilknytningsgrad og virkningsgrad på ledningsnett.

### **Dokumentunderlag**

- Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) §§ 3 og 3a
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Fylkesmannen

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold:

- Organisasjonskart
- Hovedplan for avløp (2010)
- Egenkontrollrapporter for 2018 og 2019
- Beregningsmodell for overløp på Grønvika avløpsanlegg

*Dokumentet er elektronisk godkjent*